

ኢህአፓና አብዮታዊው ትውልድ በአዳም ረታ ልብ ወለድ መጽሃፍት እይታ

ሰለሞን ገሰላሴ

አዳም ረታ የተዋጣለት የዘመናችን የልብ ወለድና የአጫጭር ታሪኮች ዝነኛ ጸሃፊ ነው። ከታወቀባቸው ዋና ዋና የልብ ወለድ ስራዎቹ መካከል፤ ማህሌት፤ ግራጫ ቃጭሎች፤ አለንጋና ምስር፤ እቴ እጫቴ የሎሚ ሽታና አሁን ደግሞ ዳጎስ ያለው ልብ ወለድ ስራው "መረቅ" ይገኙበታል።

በልብ ወለድ ስራዎቹ አዳም ከማንኛውም ጉዳይ በበለጠ ሊባል በሚችል ግምት የወንድና የሴትን ዘመናዊ ግንኙነት በባልና ሚስትም መልክ፤ በወሽማም መልክ፤ በፍቅረኛም መልክ ሰፊ ቦታ ሰጥቶ ባማረ ቋንቋ ብቻ ሳይሆን፤ በከፊል ወግ አጥባቂ ለሆነ ህብረተሰብ አይን ገላጭ በሆነ መልክ ያስነብባል። የወንድንና የሴትን አካላት፤ ቀጥተኛና ቀጥተኛ ያልሆነ ከወሲብ ጋር ያላቸውን ግንኙነት ጨምሮ ደፈር ባለ አገላለጽ ("ሃፍረታቸው" ከማለት አያልፍም) ለሥነ ጽሁፉ ዉበት ይሰጠዋል። ይህ አገላለጽና ዘዩ በ "ፍቅር እስከ መቃብር" ሊታሰብ የማይችል፤ ጊዜ አመጣሽ፤ ከነበ አሉ ግርማና ብርሃኑ ዘሪሁን የልብ ወለድ ሥነ ጽሁፍ ጀምሮ በስፋት የታየ መሆኑ ይስተዋላል።

ለመግቢያ ያህል

አዳም ከሥነጽሁፍ ባሻገር በሌሎችም የሥነ ፈጠራ መስኮች ፍላጎትና እዉቀት እንዳለው ልብ ወለድ ስራዎቹ ጠቋሚ ናቸው። የሙዚቃ፤ የስእልና የመሳሰሉት ዘርፎችን ከፍተኛ ሚና በሚጫወቱ ገጸባህሪያቱ፤ ለምሳሌ መስኮት ገረሱን በሰአሊነት ስራዎቹ ዉስጥ ያካትታቸዋል። ሙዚቃንም በተመለከተ፤ እንደ "መረቅ" ባሉ በተለይ የቅርብ ስራዎቹ፤ በጣም "ምእራባዊ" ተብሎ ሊያሳማው በሚችል ደረጃ የማይጠቅሳቸው የፈረንጅ ዘፈኖች የሉም ሊባል ይቻላል። ሃዲስ አለማየሁ ጉባኤ ቃና፤ መድኃኒት፤ 12 ሙሉ ቤት መዝሙር፤ ከቅኔ ድርና ማግ የተሰራ አእምሮ፤ ማህሌተ ገንቦ፤ ወዘተ...እያሉ በ "ፍቅርና መቃብር" ከግእዝ መሰረታችን እየቀዱ የሚያፈሉትን፤ አዳም ረታ ባህር ማዶ ተሻግሮ የ ዱክ ኤሊንግተን ብሉ ቤሪ ሂልን (እቴመቴ የሎሚ ሽታ -ለነገሩ ኤሊንግተን ሳይሆን ፋትስ ዶሚኖ የተባለ ዘፋኝ የዘፈነውን)፤ ዎዎዎዎ ሺ ኢዝ ኤ ሌዲንና የሬይ ቻርልስን ዘፈን (አለንጋና ምስር) የመሳሰሉ ዘፈኖች፤ ገጸ ባህሪያቱ እንዲያዘመና እንዲያዳምጡ ያደረገበትን ይጋብዘናል። ሃሜቱ ግን የጊዜን እንደ ጎርፍ ካንድ ትውልድ ወደ ሌላ መተላለፍ ግምት ዉስጥ ቢያስገባና ባህል ደግሞ በ አለም አቀፍ ደረጃም ጭምር ተወራራሽና አንዱ ካንዱ ተበዳዳሪ የመሆኑን ጠቃሚነት በማጤን ሚዛናዊ ፍርድ ላይ መድረስ ያስችላል።

አዳም ረታ እጹብ ድንቅ ጸሃፊ ነው ያልነውን በ አነጻጽሮ ብናሳየው ነገሩን ግልጽ ሊያደርገው ይችላል። ከሃዲስ አለማየሁ "ፍቅር እስከ መቃብር" የተቀነጨበትን እምቡጦች ለላንቲካ ያህል መጀመሪያ ለአነጻጽሮ እስቲ እንመልከታቸው።

*እንደ ክፉ ቀን እህል እየተገበገቡለት" (እመት ጠጅቱ ለበዛብህ)

*ያፈሰስኩት እንባ ሁሉ ለሞተ ዘመድ የሚበቃ ነው" (የበዛብህ እናት)።

*"በሹም ትእዛዝ የተቀበሩ የበዛብህ ወላጆች"

"ማንኩሳን እንደ እናት አባቱ እንደተቀበረ ቆጥሮ ሁለተኛ ላያየው ወስኖ ወደ አዲስ አበባ አቀና" (በዛብህ)

"የተሰራበት ዘመን የተረሳ የእንጨት መሰላል ወደ ዲማ ቅኔ በት ፎቅ የሚያወጣ"

" አካላቸው ስጋ ያልከበደው" (ደራሲው ያንዱን ባላባት ሰውነት ሲገልጹ)

" በሁለት እጆች የማያነሱት የባላባት ልጅ ነው"።

አዳም ረታ በራሱ የሥነጽሁፍ ዘየ ልክ እንደ ሃዲስ አለማየሁ የሚያስደምሙ አገላለጾች ችሎታውን ይመስክራሉ። ለአብነት የሚከተሉትን አንመልከት።

"በብርጭቆ ቂጥ እርጥበት የተሰሩ ቀለበቶች ጨርቅ ያልለበሰውን ጠረጴዛ ጠለል ሸፍነውታል" (ከመረቅ)

" ሾርባ አገር ነው። ከከብት ግጦሽ ያመለጠ ጎመንና በግጦሹ የዳበረ የከብት ስጋ ያለበት" (ከመረቅ)

በደርግ ጊዜ የታሰሩትንና ያ ክፉ ተመክሮ ያስተሳሰራቸውን፤ ፖለቲካዊ ቃልን በአናቱ በመድፋት ሲገልጽቸው

"ያገናኘን ከአንድ ብሄረሰብ መመንጨታችን ነው። ደርግ ያሰረወ ትንግርተኛ ብሄረሰብ"(ከመረቅ)

የምስር ወጥ በእንጀራ የመብላት አፍቃሪ ገጸባህሪን ሲገልጽ

"ሰለሄ መለሄ ጉሮሮ ማይነሄ ገብተህ ተነህነሄ" (ከአለንጋና ምስር)

ልጅ ገጸባህሪ የናቱን እንክብካቤ በክፉ ወቅት ሲገልጽ

"በደረቅ ሌሊት አብዮተኛና ጸረ አብዮተኛ ሲፈናኩቱ፤ ከሰፈራችን እስከ ቄራ ባሩድ ሲንጣጣ ሞሳ ዙሪያየን እንደ ሃረግ ተጠቅላ፤ ፊቴን ጡቶቿ መሃል ደግኜ እናወዛለሁ" (እቴጌቴ የሎሚ ሽታ)

አዳም ረታና ቪቲንግሽታይን

ሌላው የአዳም ረታ ልዩ የአጻጻፍ ስልት አጠር መጠን ያሉ ሚስጢራቸውን ለማወቅ ደግሞ ደጋግሞ ማንበብን የሚጠይቁ ፍልስፍናዊ አንቀጾች መጽሀፉ ውስጥ የመጠቀም ችሎታው ነው። ይህ በተለይ የሚያየው በ "መረቅ" ውስጥ ነው። ለምሳሌ ያህል ከዚህ በታች የሰፈረውን አንቀጽ እንመልከት።

"ወስጤ ያ አለ። ወስጤ ያች አለች። ወስጤ ሁሉ አለ። አምላኪውም የሚመለከውም። ልቤ ሆደ ሰፊ ነው። እንኳን ሰው፤ የየረርን የተራራ ሰስንሰለት የሚያጋድም። ሙሉኩሌወ አዚህች ወስጤ ያለ ጠሪ ተሰብስቧል። ማን ጠራው?

ወስጤ አለ ማለት "አዉቀዋለሁ" ማለት አይደለም። የሚገርመኝ ሁሉ ወስጤ ተሰብስቦ አጫወቶና አስቆ ሊያሳድረኝ የሚችል ንቃት ነጥሮ አለመወጣቱ ነው።" (መረቅ ገጽ 422)

እንዲህ አይነት አጫጭር፤ ቀዳሚውና ተከታዩ የማይገናኙ፤ የፍልስፍና አንቀጾችን በመጻፍ የሚታወቅ ነምሳዊ ፈላስፋ ሉድዊግ ቪቲንግሽታይን የሚባል ነበረ። Philosophical Investigations በተባለ መጽሐፉ ካሰፈራቸው በርካታ አንቀጾች መካከል አንዱን ቀጥለን እንይ።

" When one means something, it is oneself meaning; so one is oneself in motion. One is rushing ahead and so cannot also observe oneself rushing ahead. Indeed Not." (p. 456)

ከላይ እንዳልነው እነዚህ የ አዳም ረታ አንቀጾች ልክ እንደ ቪቲንግሽታይን የፍልስፍና አንቀጾች ደግመው ደጋግመው ሊያነቧቸው ይገባል። እንዲያም ሆኖ የተለያዩ አንባቢ የተለያዩ ትርጓሜ ሊሰጣቸው ይችላል። ባጠቃላይ ግን ለጥቂት ሰው ብቻ፤ አንዳንዴም ለደራሲው ብቻ ተገላጭ ምስጢር እንዳላቸው ይሆናሉ።

አዳም በተያያዥ የሥነጽሁፍና ፍልስፍና መጋጠሚያ መስመርን ደጋግሞ የሚፈትሽ ጽሃፊ ይመስላል። እምቅ የፍልስፍና ፍላጎትና ችሎታ እንዳለ አንዳንድ ገጸባህሪያቱን ተመስለው የሚቀርቡ ጽንሰ ሃሳቦች በብዛት አሉ። የፈጣሪን ጉዳይ አስመልክቶ አንድ ሁለት ቦታ ላይ ሃይማኖታዊ ትችትም ባይሆን ጥያቄ ያነሳል ። አንድ ቦታ ላይ "አመክንዮ እንዴት ቢንሰራፋ ነው የእግዜርን ግርማ የጋረደው?" ይላል። ሌላ ቦታ ላይ ደግሞ "መጽሃፉ እግዜር የበቀል አምላክ ነው ይላል" ይላል።

እንግዲህ ወደተነሳንበትና የትንተናችንም አላማ ወደሆነበት አቢይ ጉዳይ ማለፋችን ነው። እስካሁን ያቀረብናቸው፤ ዘወ. ብለን ወደ ጉዳያችን ከመግባታችን በፊት ልብ ወለድ ደራሲ አዳም ረታን ሊያስተዋውቁ ይችላሉ ብለን ባሰብናቸው የመግቢያ ሃሳቦች ላይ ነው።

አንድ ደራሲና ከያኒ [ከማንኛውም ሞያ በተለይና ከጋዜጠኝነት በስተቀር] ነገሮችን ከወገናዊነት በጸዳ መልኩ ያለ አድሎ በተሰማራበት ሙያ ሊያንጸባርቅ ይገባል። ይህ ሲሆን ግን እውነትንና ፍትህን መሻት ወገናዊነት አያሰኝም። እውነትና ፍትህ እንዲሰፍኑ የሰው ልጅ ዝንተ አለማዊ ጥረት ስለሆነ ከያንያን ይህን ጥረት ማጎልበት የሚጠበቅባቸው የሙያ ግዴታ ነው። ከከያንያን መሃከል አብዛኞቹ ግራ ቀመስ ፖለቲካንና የትግል መስኮችን ደጋፊ የሚሆኑት እውነትንና ፍትህን የመሻትና የብዙሃንን ፍላጎት በማንጸባረቅ ነው። አዳም ረታስ?

አዳም ረታና የአብዮታዊዉ ዘመን

አብዮታዊዉ ዘመን በተለያዩ ጸሃፍት ቢታሪክነቱ በወቅቱ ተወናደደን በነበሩት ባለታሪኮች ዙሪያ (ስለ ደርግ፤ ስለ ኢህአፓ፤ ስለ ህወሃት፤ ስለ ሜኢሶን፤ ወዘተ) እየተዘገበ ይገኛል። ይህን ተከትሎ ደግሞ በታሪካዊ ልብ ወለድ መልክ ይህዉ ታሪክ ሲዘገብ እናያለን። በዚህ የሥነጽሁፍ ዞግ የቆንጂት ብርሃንን "ምርኮኛ" (ስለ ኢህአፓ)ና የሃብታሙ አለባቸውን "የሱፍ አበባ" (ስለ ኢህአፓ)ና "የቄሳር እንባ" (ስለ ደርግ) በምሳሌነት ማንሳት ይቻላል። በልብ ወለድ መልክ ደግሞ ከአዳም ረታ ስራዎች በዋነኛነት "መረቅ" ቀጥሎ በጥቂቱም ቢሆን "እቴ እጮቴ የሎሚ ሽታ" ገጸባህሪያን በማላበስ ዘመኑን ይቃኙታል።

አዳም ከላይ እንዳልነዉ ከያንያን ወገንተኛ ሳይሆኑ "ከሩቅ" በሃቅ ይተቹ ና ይተርኩ የሚለዉን መርህ ይከተልና መሰረታዊ ድክመቱ ግን በግላጭ ይወጣል። ይህም ድክመት የዚያን አብዮታዊ ትውልድ፤ በተለይም የኢህአፓን ወጣት አባላት ቅን ምኞትና ፍላጎት፤ ይህን ቅን ራእይም ለማሳካት ለመክፈል የደፈሩትንና የከፈሉትን መስዋእትነት

ብዙ ቦታ አይሰጠዉም። አዳም ረታ በመጽሃፍቱ የሚጠየፋቸውንና የህብረተሰቡ ነዉር ናቸዉ የሚላቸዉን ጎጂ ባህሎችና ስርአቶች ለመታገልና ለመለወጥ እንደሞከሩ አይዘከርላቸዉም። "መረቅ" ላይ ገጽ 467 ማክዳ የተባላች ወጣት ልጅ በማስገደድ የተደፈረችበትን፤ በአቃጣሪዎች ወጣቷ ገላዋን የምትሸጥበት የገለማ ስርአት እንዲወገድ እስከ ህይወት የከፈሉ ታጋዮችን በችሮታ መዘከር ይነስ?

የአብዮታዊዉን ትውልድ ስህተት ማንሳት፤ መተረክ ተፈላጊ ነዉ። አንዳንዶች በዚህ ትግል ያለፉት "ምን ተብሎ ስህተት ተነስቶ" የሚሉትም ከድንቁርና በመነጮ ትእቢት ጭምር ነዉ። በተያያዥ ግን በጎ አላማዉንና ለዚያ አላማ በቆራጥነት የተደረገውን ዉሳኔ አብሮ ከትችት ጋር አለማየት፤ አንዳንዶቹ በጥላቻ ታዉረዉ ሌሎቹ በድንቁርና የሚሰሩትን ስህተት አዳም ሊያርመዉ ይገባል።

እንዲያዉም አንዳንድ ተቺዎች አዳም ከዚህም አልፎ በመጸህፍቱ አፍቅሮተ ደርግ (በጅምላ) አልፎ አልፎ ያንጸባርቃል ቢሉ የተከላካይ ዋቢ ለመጥራት ያስቸግር ይሆናል። ለማንኛዉም እስኪ ያሉንን መረጃዎች ከመጸህፍቱ እያጣቀስን ከዚህ ቢታች እንመልከት። ማስረጃዎች ስለሆኑ ስፋ አድርገን ስለምንጠቅሳቸዉ አንባቢ ትእግስቱ እንዲኖረዉ እናሳስባለን።

ትችቶቹ

በዋነኛነት የምንጠቅሳቸው ሁለት የአዳም ረታን መጻህፍት ነው። በመጀመሪያ "ኦቴ እሜተ የሎሚ ሸታ" (2001)ን እንጠቅስና በተከታዮቹ ገጾች ደግሞ ወደ "መረቅ" (2007) እንሻገራለን። አንድ ቦታ ብቻ አለንጋና ምስር (2001) ላይ ደራሲው አብዮታዊውን ትውልድ በአዎንታዊ መልክ ገጸባህሪው በተሳተፈበት ሰላማዊ ሰልፍ የተካሄደውን ድርጊት እናክላለን። አንባቢን በገጸባህሪያቱ ስምና መቼት አናሰለችም። ጥቅሱንና የተገኘበትን ገጽ ብቻ እናሰፍርና ትችታችንን ወደ መጨረሻ እናደርጋለን። አስፈላጊ ሲሆን ብቻ በየጥቅሱ ትንሽ መረጃ እናክላለን።

**

"ቤቴን እያፈረሱ ያልገባኝ መስሏቸው አፍጥጠው "ቤቴን እንየው" ብለው ይመጡና ስለ ዴሞክራሲ ጥሩነት፤ ስለመንግስቱ ሃይለማርያም መጥፎነት ያወሩኛል። ቤቴን እያፈረሱ፤ ንጉስ ያማሉ። አወናካሪዎች"። (ገጽ 120)

"ላም ሳር ሊግጥ፤ ወሻ ቆሞ ሊሸና፤ እነዚህ ደግሞ እያበላሹ እንዲጠፉ የተሰሩ የታሪክ አንክሊሶች ናቸው። ታዲያ ፖለቲካ ያወሩኛል መጥተው። ደርግ ምንትሴ፤ መንግስቱ ቀባጥሴ። ቂልሽን ፈልጊ" (ገጽ 121)

ሰብለና ካሌብ ስለተባሉ ምናልባት በ ኢህአፓነት (በርግጠኝነት በጸረ ደርግ) ታስረው የነበሩ ገጸባህሪያት ፍቅረኞች

" እሱ (ካሌብ) ደግሞ ታሪክ ያዳክመዋል። "ያኔ የታሰርንበት ጊዜ፤ ምናምን" የሚባል ነገር ሰልችቶታል። "አታውቀውም እንዴ እሱን? ከፍተኛ አስር ቤት አብሮን ነበረ። ምናምን።" ከሚባል ነገር መራቅ ይወዳል። ስለተዋወቁበት የከፍተኛ 20 እስር ቤት ስለዚያም የ 3 ወር የስጋት ጊዜ አያወራም።

"አሱ ስለማንም (ስለ አሰረወና ከመታሰሩ በፊት ስላገለገለው ድርጅት) ስለ ምንም (ስለ እስሩና አብሮት ስለ ሚመጣው የስነ ልቦና ጭንቀት) አያወራም።

"ዛሬ ፍቅር መስጠት የማይችሉ፤ ዛሬን በመልካም በሚጥም መንገድ ማጠናቀቅ የከበዳቸው ጉድለታቸውን ለሚሟላት ወደኋላ ስለሚሸሹ "የነበረ ወሬ" ይወዳሉ ብሎም አይደለም። ፍልስፍና የለውም፤ በአጭሩ "ያኔ የታሰርን ጊዜ" ብሎ ትዝታ ማወራት አይሻም።

ሰብለ እንግዲህ ያለፈ ታሪክን እያስታወሰች ዛሬ ካሌብን ቁም ነገረኛ ለማድረግ የምታደርገውን ጥረት ደራሲው ወሸተኛና አሰልፎ አድርጎ ገጸባህሪዋን ይስለዋል።

በሌላ በኩል አዳም "ከሩቅ" ሆኖ ከሚያቀርባቸው ትንተናዎች ስሜት የሚሰጡ (ትንሽ ቢያጋነውም) የሚከተሉትን የመሳሰሉ ይገኛሉ።

"ትዝ ይልሃል።ፖለቲካ ገብተህ በነበረ ጊዜ ገና በልጅነትህ? አቀላጥፎ ተናጋሪ ነበርክ። ብሩህ ትመስል ነበር። ግን ምንም አታውቅም። ዛሬ የተሻለ ታውቃለህ፤ የተሻለ ይገባሃል፤ ግን ትንተባተባለህ። ብዙ ተፎካካሪ ሃሳቦች አእምሮህ ውስጥ ስላሉ ትክክለኛውን ለመምረጥ ጊዜ ስለሚወስድብህ ይሆናል።" (ገጽ 202)

በተመሳሳይ ስለወጣት ስነልቦና ደርግ ባንድ ወቅት "ወጣነት ለጸረ አብዮት ስራ ላይሰንስ አይደለም" ያለውን አይነት አንድሞታ ያለው አባባሉን እንዲህ ያቀርባል።

"ወጣቶች በአብዛኛው የማያስቆጣ ያስቆጣቸዋል። ቶሎ ያኮርፋሉ። ሁሉን ነገር ያለ ቁጥጥር ያለ ጠባቂ ለመስራት ይፈልጋሉ። ለእውቀት ሳይሆን ለድርጊት ይቸኩላሉ። ምክንያት ቢኖራቸውም ባይኖራቸውም አዛውንት ይጠላሉ። ደማቸው ነጋ ጠባ ይፈላል። ይንተከተካል። ፍላጎት ስላለባቸው ባያውቁም እናውቃለን ይላሉ። ለአገር መጥቀም የሚጀምሩት እነዚህን የፍላጎት እንቅፋቶች ያለፉ ናቸው። ህ/ሰብን ለመጉጃ የሚጠቀሙበት ይኖራሉ። የትኞቹ ጎጅዎች እንደሆኑ መገመት አይገድም።" (ገጽ 284፣ ግርጌ ማስታወሻ 145)

ገጽ 208 ላይ ደግሞ የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች መሪ አይነት የነበረ ታስሮ የተፈታ ሪቮ የሚለው ዳዊት ገ/ኢየሱስ የተባለ ገጸባህሪ ቀለመወርቅ የተባለች ባለትዳርን አማጋጭና ጥልቀት የሌለው "የተናገረው ነገር መሬት የሚወድቅ" ከእጁ የሌኒንን መጽሃፍ የማይለይ አድርጎ ያቀርበዋል።

ስለተማረበት ት/ቤት በትዝታ እያስታወሰ አንዱ ገጸ ባህሪ ደግሞ የሚከተለውን ይላል። ወጣቱን አብዮታዊ ትውልድ የሚወርፍ ይመስላል።

"ጥልቀቱንና ስፋቱን ባልተረዱት ፖለቲካ ነፍሳቸው ከጠፋና ህልማቸው ከተዳፈነ አንዳንድ የእድሜ እኩያዎቹ ጋር አነጻጽረው ጉዞ የብዙ ጀብዱ የሌለው ምስኪን እንደሆነ ሁሉ ሊነግሩኝ የሚፈልጉ አራዳ ነን ባዮች አሉ። ያልገባኝን አድርጌ አልወቅም።" (ገጽ 234)

የ"እቴጌቱ የሎሚ ሽታን" ጥቅሶች ከመዝጋታችን በፊት አዳም ረታ ለትችታችን ዋቢ የመጨረሻ ማስረጃ ከዚህ መጽሃፍ እንደሚከተለው ያቀርብናል።

"ፖለቲከኛ ለምን እንደሆኑ፤ እንዴት እንደሆኑ፤ ምን እንደሚያወቁ ስጠይቃቸው የሚናገሩት ነገር ባዶ ሊሆን ምንም አይቀረው። ከዚህ አረፍተ ነገር ቀጥሎ እንዳለው ቦታ..." ይልና አዳም ረታ ከቦድ ያለ ከገጽ መጀመሪያ መጨረሻ የሚደርስ ጥቁር መስመር ይሰራል። (ገጽ 234)

በግርጌ ማስታወሻ ደግሞ "ይህን የጨለማ ቦታ አንድ አርታኢ ወዳጄ "የብረት ዲሲፕሊን" በለው ብሎኛል" ብሎ ይሳለቃል።

ቀጥለን ደግሞ ከ "መረቅ" የምናገኛቸውን እናቅርብ። "መረቅን" ከሌሎቹ መጽሃፍት የሚለየው ለፖለቲካ የሰጠው ሰፊ ቦታ መሆኑና ኢህአፓን በስም ባይወቅስም በልሳኑ በዴሞክራሲያ በሚያደርገው ስላቅ ነው። አዲስ አበባ ውስጥ የሽሮ ሜዳ አካባቢን መሰረት በማድረግ አብሮ አደግ የሰፈረ ልጆች ወደተለያዩ አቅጣጫ በአብዮቱ ወቅት ሲበታተኑ መጽሃፉ ያሳያል። የኢህአፓ አባል በነበረችው ተባረኪና ፖለቲካ በማይወደውና በማይገባው የወንድ ጓደኛዋ አላዛር መካከል ያለውን ውጥረትና ሰቀቀን በጥሩ ሁኔታ ይተርካል። ስለተባረኪና ኢህአፓ ሲያወራም "እንደተባረኪ ያሉትን ብሩህ አእምሮ ያላቸውን አስቀድማ መልምላ ቀጥላ ደደቦችን ስትመለምል ፕሮፓጋንዳ መሰራቷ ነው - በትእቢትና በመምሰል የሚተሳሰሩበት አባሎች" (ገጽ. 475).

አልፎ አልፎም "አብዮቱንና መሪውን እየተሳደቡ" እያለ የወገናዊነት ቀይ መስመሩን ይጥሳል።

የኢህአፓ አባል ተባረኪ እስር ቤት ጨርሳ፤ ከአላዛር ሴት ልጅ ወልዳ፤ ከአዲስ አበባ አዋሳ ኑሮ ቀይራ፤ እንደሷው የኢህ አፓ አባል የነበረና ታስሮ የተፈታ ፋሲል የሚባል ባል አግብታ (ፖለቲካ የማይወደው አላዛር ገና የ 66ቱ ፖለቲካ መሞቅ ሲጀምር ዘመዶቹ ወደ አወሮጳ ልከውታል -ቢኖርም አብረው መቀጠላቸው አጠራጣሪ ነበር)።

ተባረኪ እንዲህ ትላለች።

"አንድ ቀን ሙዚቃ እየሰማሁ አሱንም ተከትየ እያንጎራጎርኩ ጊዜው ደርሶ እራት ላደርስ ወዲያ ወዲህ ስል ፋሲል የተጠረዘ ነገር አምጥቶ ፊቴ ላይ ዘጭ አደረገ። ፈገግታዉም ልዩ ነበር። ወፍራም ፊቴ ላይ አንድ ትልቅ ቀዳዳ ተከፈተ።

"ምንድን ነው?" አልኩት።
"ለትዝታ። ልሳናችን?"።
"የምን ልሳን?"
"እይዉ"።

እርጥብ እጄን በቀሚሴ ጠራርጌ ፋይሉን አነሳሁና ገለጥኩት።ደነገጥኩ።
"የት አገኘህዉ?"

"ሽፈራው አዋሰኝ"።

ከሁለቱ በስተቀር ሁሉም እትሞች አሉ። ቃሉ ራሱ ደስ ይላል። ደሞክራሲያ። የተጻፈበት ቀይ ገርዳፋ ቀለምና የቀለሙ ጥልቀት ልብ ይገባል። ፓምፍሌቶቹ በጥንቃቄ ተጠርዘዋል። የአተያየቡ ስልት በትዉስታ ናጠኝ።"

ከዚህ በኋላ አዳም ረታ ገጸባህሪያቱን ያሰናብትና "መረቅ" ከገጽ 306-314 እያለፈ እያለፈ የደሞክራሲያ እትም ቅጽ 4 ቁጥር 9 የሚለውን በስፋት ይጠቅሳል። አላማው ግልጽ ይመስላል። ዛሬ ኢትዮጵያ ዉስጥ ላለው ችግር ኢህአፓ በብቸኝነት ተጠያቂ ለመሆኑ የጻፋቸው ጽሁፎች በኤግዚቢትነት ሊያገለግሉ ይችላሉ የሚል ይመስላል።

የጠቀሰውን እንጥቀስ።

"ከሁሉም በላይ ፍጅቱን ለማስፋፋት ህዝቦችን እርሰበርሱ እያጣላ ነው። በጉርጉስም፤ በጋራ ሙሉታና በሃብር አውራጃዎች ህዝባዊ ጦር ብሎ ያሰለፈው በፊት ኦሮሞዎችን ይበዘብዙ የነበሩትን ነፍጠኞች ነው" ገጽ 306

"የኢትዮጵያ ታሪክ ሂደቱ የገፋበት ጊዜ መቶ አመት እንኳን አንዳልሞላው...." ገጽ 308

"ኢምፔሪያሊስቶች ሆኑ ሚኒሊክ ከዚያም ዘውዲቱም ሃይለስላሴ አንዴ በስምምነት አንዴ በጦር ሃይል እያሉ ቅኝ ግዛት ሲያማርጡ ሲያስፋፉ እንዲያም ሲል በአካባቢው ነዋሪ የሆኑ ህዝቦችን ህልውና ተገንዝበው..." ገጽ 312

*የሶማሌ ህዝቦች ሳያውቁና ሳይፈቅዱ በምኒልክና በኢምፔሪያሊስቶች ደባ በኢትዮጵያ ግዛት ስር ውለዋል። ይህን እብሪት በመቃወም ሶማሌዎች በተደጋጋሚ እርምጃዎችን ወስደዋል" (ገጽ 314)

**

አዳም ረታ ደሞክራሲያን እየጠቀሰ (ለዚያውም እውነተኛ የደሞክራሲያ ቅጽ ከሆነ) አስተዛዘቢ ነው። የመጨረሻ የወገናዊነት ማስረጃችንም ጭምር ነው።

ለጊዜው ለክርክር ሲባል እውነተኛ የደሞክራሲያዊ ቅጽ ነው የተጠቀሰው እንበል። አላማውን መገመት እንችላለን። አንድም እነ ተባራኪና ፋሲልን በተባባሪም የኢህአፓ አባላትን ሁሉ "ይህ ወገን የታሰራቸውበትና የደከማችሁበት ትግል ለዚህ ሃገር ክዳት አላማ ነበር " ለማለት፤ አያይዞም "ዛሬ አገራችን ለደረሰባት የፖለቲካ ቀዉስ ምንጩ ኢህአፓ ነው" ለማለት ይመስላል።

ቅጽ 4 ቁጥር 9 ዴሞ እውነተኛ እትም እንኳን ቢሆን፤ ኢህአፓ ቅጽ 1፤ ቅጽ 2፤ ቅጽ 3 ወዘተ ዴሞ እትሞች ማዉጣቱና በነዚህም የሃገሪቱን በዚያ ወቅት የነበሩ ቁልፍ ጥያቄዎች እየተነተነ፤ አቅጣጫ እየሳየ፤ ወጣቱን፤ አርሶ አደሩን፤ ሴቶችንና ሰራተኞችን በምልአት አሳትፏል። ካነሳቸውም ቋሚ ጥያቄዎች እስካሁን መልስ ያላገኙት የህዝባዊ መንግስት መመስረት ጉዳይ፤የአርሶ አደሩ የመሬት ባለቤትነት ጉዳይና መሬት ላራሹ፤ የብሄሮች እውነተኛ መብትና የኤርትራ ጥያቄ በሰላማዊና በደሞክራሲያዊ መንገድ የመፈታቱ አስፈላጊነት ዋና ዋናዎቹ ነበሩ/ናቸው።

ዴሞ ቅጽ 4፤ ቁጥር 9ን ፈልጎ አስፈላጊ የጠቀሰ ደራሲ እውነተኛ ቅጽ ቢሆን እንኳን "በሌላ በኩል ግን ኢህአፓ ለደሞክራሲያዊ ህዝባዊ ስልጣንና ኢኮኖሚ አጋዥ የሆኑ የዴሞ እትሞችም ነበሩት" በሚል ማካካስ "ከሩቅ " ተመልካች ደራሲ የሚጠበቅ አልነበረንም?

ገጸባህሪያት ህይወት የላቸውም። የደራሲው ፍጡራን ናቸው። ደራሲውም ልብ ወለድ ድርሰት በመጻፍ ሽፋን የሚያምንበትን ወገንታዊ ፖለቲካ ገጸባህሪያቱን እያናገረ ከሃላፊነት ሊሸሽ አይችልም። አዳም ረታ በተለይ ኢትዮጵያ ዉስጥ ታዋቂ እየሆነ የመጣ፤ተነባቢነቱ እየሰፋ የሄደ ደራሲ ስለሆነ፤ ይህም ሃላፊነት ያለበት ሚና ነው። በተለይ የኢትዮጵያን ኡብዮት የማያውቀውን አዲስ ትዉልድ በተሳሳተና ሚዛናዊ ባልሆነ መረጃ መበከል ሃላፊነት የጎደለው ተግባር ነው።

አዳም ረታ ይህንን ሂስ በገንቢነቱ መልክ ተመልክቶ በወደፊት ድርሰቶቹ ማስተካከያ ያደርጋል ብለን እናምናለን።

በሌላ በኩል አለንጋና ምስር መጨረሻዎቹ ገጾች ላይ ላይ ፍሬው የተባለ የ 6 ኪሎ ዩኒቨርሲቲ ተማሪ ገጸ ባህሪ፤ ለሰላማዊ ሰልፍ በ 66 አ.ም. ሲፈራና ሲቸር ወጥቶ ሰላማዊ ሰልፉ በሚያስለቅስ ጋዝና በተኩስ ሲበተን ከፖሊስ ለማምለጥ ስለተጠጋባቸው የደሃ ቤት ጥሩ ታሪክ አቅርቧል። ሴትዮዋ ጠላና አረቂ በመሸጥ የሚተዳደሩ ናቸው። ጥቂት ደምበኞቻቸውን እያስተናገዱ እያለ ነዉጡን ሰምተው ሲወጡ፤ ፍሬው ተባራሪ፤ፖሊስ አባራሪ ይሆንና ሴትዮዋ በመከላከቻው ገብተው ሊገላግሉ ይሞክራሉ። ራሱ በመድማት ላይ የነበረው ፖሊስ፤ ሴትዮዋን ወደጎን ገፍቶ ፍሬውን ባልተወለደ አንጀቱ ሰባብሮ ይደበድበዋል። ቤት አስገብተውት ወደ ማምሻው ላይ ሽማግሌ ጡረተኛ ወገኛ ከሌላ ሰፈር ተፈልጎለት፤ አሸተውት፤ ቤት ያፈራውን አብልተውና አጠጥተውት ወደ 6 ኪሎው ሲነጋ ይሸጉታል። የደሃ ፍቅርና ድጋፍ።

አዳም እንዲህ ባለ ሁኔታ እየተሰቃየ የሚኖረውን ኢትዮጵያዊ ኑሮ፤ የእለት ጉርሷን ለማግኘት የምትባዝነውን፤ ባንጻሩ ደግሞ በንቅዛትና በጥጋብ የሚኖረውን፤ ሃሳቡን በነጻ ስለገለጸ በእስር የሚማቅቀውን የመሳሰለ በገጸ ባህሪያት መልክ በይበልጥ ቢያቀርብና መጽሃፋቶቹን የሚያስደምመውን የአልጋና የሴትና ወንድ ግንኙነት ትረካን ቀነስ ቢያደርግ ምናልባት በይበልጥ የደራሲነት ህዝባዊ ወገንተኝነቱን ማረጋገጥ ይችላል ብለን እናምናለን።

ሰኔ 2008 (June 2016)

<http://www.ethiopianorama.com>